

Метельський І. Д.
*кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри
кримінального права та процесу,
Західноукраїнський національний
університет*

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ

Безпека кожної держави, безумовно, є найважливішим фактором її існування, розвитку та визнання на міжнародній політичній арені. Наскільки вдало та ефективно реалізується національна безпека держави, настільки її майбутнє буде кращим для кожного, хто в ній проживає. Саме поняття безпека держави є багатограним та складним поняттям, яке включає в себе цілу систему складових. Одним із таких складових є і сфера безпеки дорожнього руху [1, С. 128], якій останнім часом все більше приділяється уваги зі сторони міжнародної спільноти і національних лідерів, адже травматизм на дорозі внаслідок цілої низки факторів стає однією із головних причин смертності. Згідно даних ВООЗ щорічно відбувається 1,35 млн. смертей в результаті дорожньо-транспортних пригод. Травми внаслідок дорожньо-транспортних пригод (далі – ДТП) є восьмою по значущості серед причин смерті. Смерть в результаті ДТП є першою причиною смерті серед дітей у віці 5-14 років, та молоді у віці 15-29 років. [2]

Крім того за питомими показниками аварійності та наслідками дорожньо-транспортних пригод Україна є одним з лідерів серед європейських держав. У середньому в державах - членах ЄС на 100 тис. жителів припадає 5 % загиблих у дорожньо-транспортних пригодах, тоді як в Україні такий показник становить (за даними 2019 року) 8,22 % осіб. [3]

Ситуація з аварійністю на дорогах України є досить складною. Так, протягом 2022 року на території України сталося 18628 дорожньо-транспортних пригод з травмованими чи загиблими. В цих ДТП загинуло 2791 особа, при цьому травмованими виявилось 23145 осіб. Крім того, статистика говорить, що за цей же період сталося 380 випадків ДТП з вини дітей, у них 22 дітей загинули і 459 травмовано. Досить цікавою також є статистика щодо випадків ДТП з травмованими чи загиблими, що сталися з вини пішоходів. За 2022 рік таких випадків налічувалося 498, в яких загиблих – 79, травмованих – 449 [4] Такі цифри свідчать про високий рівень травматизму на дорогах та вимагають від уповноважених державних органів відповідної реакції та заходів, спрямованих на її позитивну зміну.

Однією із причин таких показників в Україні є низький рівень знань учасників дорожнього руху про вимоги безпечної поведінки на дорозі. У зв'язку з тим, що ні в дошкільних навчальних закладах, ні в загальноосвітніх шкільних закладах, ні у неспеціалізованих закладах вищої освіти не навчають, як правильно поводити себе на дорозі, якими правами та обов'язками наділені учасники дорожнього руху з метою реалізації своїх потреб, та й і батьки з

дітьми не проводять належної роз'яснювальної роботи, все це призводить до високих показників кількості випадків ДТП.

З огляду на це видається досить ефективним засобом для боротьби з такими явищами – введення в якості обов'язкової навчальної дисципліни у навчальних закладах, де вивчатимуть безпеку дорожнього руху. Аналіз законотворчої діяльності дозволив встановити, що на даний момент, у Верховній Раді України зареєстрований законопроект № 8356 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення вивчення правил безпеки дорожнього руху». Даним проектом передбачається:

- внесення змін до законів України «Про освіту» «Про дошкільну освіту», «Про загальну середню освіту»;

- передбачається залучення до вивчення Правил дорожнього руху батьків, які своїми настановами та поведінкою мають сприяти набуття дітьми вказаної компетентності [6].

Зокрема, пропонується частину 1 статті 12 закону України «Про освіту» викласти в такій редакції: «...досягнення цієї мети забезпечується шляхом формування ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності: вільне володіння державною мовою; здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами; математична компетентність; компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій; інноваційність; екологічна компетентність; інформаційно-комунікаційна компетентність; навчання впродовж життя; громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей; культурна компетентність; підприємливість та фінансова грамотність; компетентність безпечного дорожнього руху; інші компетентності, передбачені стандартом освіти...» [6]

Частину 2 статті 54 даного закону пропонують викласти таким чином: «...Педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники зобов'язані: постійно підвищувати свій професійний і загальнокультурний рівні та педагогічну майстерність; виконувати освітню програму для досягнення здобувачами освіти передбачених нею результатів навчання; сприяти розвитку здібностей здобувачів освіти, формуванню навичок здорового способу життя, безпеки дорожнього руху. дбати про їхнє фізичне і психічне здоров'я...» [6].

Такі зміни дозволять на законодавчому рівні закріпити обов'язковість вивчення безпеки дорожнього руху. При цьому, відмічаємо, що серед іншого, також позитивним моментом є і передбачення обов'язків для батьків здобувачів освіти виховувати у дітей повагу до гідності, прав, свобод і законних інтересів людини, законів та етичних норм, відповідальне ставлення до власного здоров'я, здоров'я оточуючих і довкілля; сприяти виконанню дитиною освітньої програми та досягненню дитиною передбачених нею результатів навчання; поважати гідність, права, свободи і законні інтереси дитини та інших учасників освітнього процесу; дбати про фізичне і психічне здоров'я дитини, сприяти розвитку її здібностей, формувати навички здорового способу життя; безпеки дорожнього руху [6].

Схожі зміни також передбачені і для дошкільнят, адже в законі України «Про дошкільню освіту» пропонують змінити частину другу статті, частину третю статті 23, частину другу статті 36, [6] вказавши на необхідність вивчення умов безпечного дорожнього руху.

Вважаємо, що проаналізовані нами зміни в законодавство України та процес навчання є правильним та адекватним кроком на виклики часу, зокрема які стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху. При цьому, варто наголосити, що лише за допомогою комплексу змін та дій можливо досягнути ефективного результату. Саме тому, досить вдало зміни торкаються і участі батьків у підвищенні компетентності дітей в питанні безпечного дорожнього руху. Задля правильної реалізації зазначених положень, законодавцю також необхідно передбачити детальний механізм їх реалізації, що, на нашу думку, є визначальним у ефективності заходів.

ЛІТЕРАТУРА:

- 1.Христич І.О. Основні тенденції динаміки правопорушень у сфері безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту. Державна політика у сфері убезпечення дорожнього руху: теорія, законодавство, практика : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 5 листоп. 2021 р.) : електрон. наук. вид. / [уклад.: А. В. Калініна] ; НДІ вивч. проблем злочинності ім. акад. В.В. Сташиса НАПрН України. Харків: Право, 2021. 134 с. DOI: <https://doi.org/10.31359/978-966-998-313-8>.
- 2.Пояснювальна записка до проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення вивчення правил безпеки дорожнього руху». URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/41186> (дата звернення: 18.04.2023)
- 3.Про схвалення Стратегії підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2024 року: розпорядження Кабінету Міністрів України. Стратегія від 21.10.2020 № 1360-р. (Дата звернення: 18.04.2023)
- 4.Статистика Департаменту патрульної поліції України. URL: <http://patrolpolice.gov.ua/statystyka> (дата звернення 18.04.2023).
- 5.Про Правила дорожнього руху: постанова Кабінету Міністрів України від 10.10.2001 № 1306 (дата звернення: 18.04.2023).
- 6.Проєкт закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення вивчення правил безпеки дорожнього руху» № 8356. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/41186>. (Дата звернення: 18.04.2023)